

УДК 378.147.032+372.881.111.1

Бабкова Н. П.

РОЛЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядаються питання, пов'язані з особистісно орієнтованим навчанням, його особливостями, завданнями та способами їх реалізації. Визначається роль англійської мови як академічної дисципліни та її вплив на формування особистості студентів. У роботі особлива увага приділяється поєднанню навчання англійської мови та особистісного розвитку студентів, основою якого є врахування їхніх вікових особливостей, нахилів та інтересів.

Одним із стратегічних завдань реформування освіти України, згідно з Державною національною програмою "Освіта", є формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я. Розв'язання цього завдання передбачає психолого-педагогічне обґрунтування змісту і методів навчально-виховного процесу, спрямованого саме на розвиток особистості учнів.

У зв'язку з цим педагоги і психологи дедалі глибше усвідомлюють гостру потребу у створенні та реалізації особистісного підходу до учня як одного з принципів організації навчально-виховної роботи, що обґрунтовується сучасною психологією і педагогікою. Такий підхід має сприяти більш цілеспрямованому, гармонійному розвитку особистості школяра як громадянина і творчого, професійно діючого працівника.

Розробка особистісного підходу — вельми складна теоретична і практична проблема, її складність зумовлена передусім тією обставиною, що особистість є чи не найскладнішим утворенням у світі й водночас — суб'єктом перетворення цього світу і самого себе.

Особистість, особа — у широкому розумінні — це конкретна, цілісна людська індивідуальність у єдності її природних і соціальних якостей; у філософському сенсі — особистість розглядається як суб'єкт соціальної діяльності. Наукове розуміння особистості в соціології передбачає, що особистість — це системна соціальна якість індивіда, яка формується під час діяльності та спілкуванні і характеризується його включеністю у суспільні відносини.

Гуманістична педагогіка зорієнтована на особистість, її відмінності від традиційної, авторитарної педагогіки полягають у зміщенні пріоритетів на розвиток психічних, фізичних, інтелектуальних, моральних та інших сфер особистості замість оволо-

діння певним обсягом інформації та формуванням попередньо визначених умінь та навичок.

Гуманістично орієнтована освіта — це освіта, яка встановлює зв'язок людини з усією об'єктивною дійсністю, а не тільки з так званим "соціумом".

У 70—90 роки питання особистісного підходу у психології та педагогіці неодноразово порушувались у працях І. Д. Беха, І. С. Кона, В. Л. Васильєва, А. В. Петровського, В. В. Серикова, Б. О. Федорішина, В. Є. Чудновського та інших.

Сутність досліджень англійських учених Донни Брандес та Поля Гінніса "A Guide To Student — Centred Learning", 1986, Філіпа Праузе "A Person — Centered Approach: How Far Can We Go?", 1993 полягає в тому, що вони довели: саме особистісний підхід в освіті сприяє створенню умов для цілісного вияву саморозвитку та самореалізації особистості як суб'єкта освітнього процесу.

Особистісний підхід — це послідовне ставлення педагога до вихованця як до особистості, як до самовідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як до суб'єкта виховної взаємодії.

Одним із засобів формування та розвитку особистості студента в умовах особистісно орієнтованого навчання є англійська мова.

Метою навчання іноземних мов у межах базового академічного курсу є оволодіння студентами навичками іншомовного спілкування. Оволодіння іншомовним спілкуванням передбачає досягнення студентами "порогового рівня" комунікативної компетенції. Поняття "комунікативна компетенція" з'явилося у методичній літературі з іноземних мов наприкінці 80-х років. Г. О. Китайгородська визначає її як "здатність брати участь у реальному спілкуванні іноземною мовою". Комунікативну компетенцію складають мовленнєві вміння, сформовані на основі мовних, лінгвокраїнознавчих і країнознавчих знань та мовленнєвих навичок:

- вміння здійснювати усне спілкування в типових та екстраординарних ситуаціях;
- вміння розуміти зі слуху зміст аутентичних текстів;
- вміння читати і розуміти аутентичні тексти різних жанрів та видів з різним ступенем розуміння їхнього змісту;
- вміння зафіксувати і передати письмово професійну та наукову інформацію, написати листа з дотриманням норм мови, що вивчається, заповнити анкету, написати резюме та анотацію.

Виховання студентів здійснюється через систему особистого ставлення до культури народу, мова якого вивчається, і процес оволодіння цією культурою. Передбачається виховання в них:

- культури спілкування, прийнятої у сучасному цивілізованому світі;
- ціннісних орієнтацій, почуттів та емоцій; позитивного ставлення до іноземної мови, культури народу, який розмовляє цією мовою;
- розуміння важливості оволодіння іноземною мовою і потреби користування нею як засобом спілкування.

Освіта студентів засобами іноземної мови передбачає:

- усвідомлення ними суті мовних явищ, іншої системи понять, через яку може сприйматися дійсність;
- розуміння особливостей свого мислення;
- напрацювання своїх власних способів навчальної роботи;

- оволодіння знаннями про культуру, історію, реалії та традиції країни, мова якої вивчається;
- вміння вчитися самостійно (працювати з довідковою літературою, тлумачними словниками, знаходити інформацію в Internet)

Мета вищої школи навчити студентів говорити, слухати, читати й писати іноземною мовою не тільки в межах побутової тематики, а й з урахуванням їхньої професійної спеціалізації. Вона водночас забезпечить їм доступ до іншої національної культури і тим самим — до світової культури.

В період гуманізації освітнього процесу доцільним є використання можливостей іноземної мови для формування особистості студентів. За умов переходу від традиційного підходу вивчення іноземної мови до особистісно орієнтованого студент стає суб'єктом власного особистісного та професійного розвитку. Для цього його треба навчити збирати інформацію про себе, свідомо аналізувати її, узагальнювати, робити висновки, коректувати свої дії та контролювати емоції, а також прогнозувати свою поведінку в майбутньому. Цьому сприятимуть практичні заняття з англійської мови, побудовані за особистісною технологією. Вона передбачає створення таких навчальних ситуацій, які спонукають студентів до усвідомлення свого образу, вільного спілкування з викладачем. Лише особистісно орієнтований підхід дає студентам право вибору способів навчальної роботи, створює ситуацію успіху, що сприяє формуванню позитивного образу та адекватної самооцінки студента, без чого неможливе повноцінне життя особистості.

1. Державна національна програма "Освіта. Україна 21 століття" — К.: Райдуга. 1994.— 61 с.
2. Асмолов А. Г. Психология личности: Принципы общепсихологического анализа.— М.: МГУ, 1990.— 367 с.
3. Балл Г. О. Гуманістичні задачі педагогічної діяльності / Педагогіка і психологія. 1994.— Вип. 2.— С. 3—12.
4. Вех І. Д. Особистісно зорієнтоване навчання. К., 1998.
5. Гришкова Р. О. Особистісно орієнтоване навчання іноземної мови // Педагогіка і психологія професійної освіти. Львів— 1999 — №2.— С. 180—183.

6. Платонов К. К. Структура и развитие личности.— М.: Наука, 1986—251 с.
7. Brown, Molly Young. Growing Whole: A Guided Journal // Hazelden.— Minnesota.— 1993.
8. Philip Prowse. A Person-Centred Approach: How far can we go? // LAURELS NEWS — № 10 — November.— 1993.
9. Stevick E. W. Humanism in Language Teaching // Cambridge: Cambridge University Press.— 1991.

Babkova N. P.

THE ROLE OF THE ENGLISH LANGUAGE IN FORMING A STUDENT'S PERSONALITY IN LEARNER'S CENTERED EDUCATION

Problems connected with person approach education, its specific character, peculiarities, tasks and ways of realization are considered in the article. The role of English language as academic discipline for forming a well — educated, purposeful and harmonious developed person is underlined. In this work attention is given to the interaction of English language and personal approach in education, in which foreign language is performed as one of the ways of realization of such education.